

Gülər

İşiq Sönməz

Güney Azərbaycandan qoşmalar

Bu kitap Quzey Azərbaycanda olan yazı dili ilə yazılmış və bir çox oxucu kitləsini içində almaq üçün, kitabın sonunda bəzı sözlər İstanbul Türkçəsi ilə də Türk oxucuları üçün açıqlanmışdır.

İşiq Sönməz

Aslen (Güney)Azerbaycanlı olan şair, şiirlerinde ağırlıklı olarak kendi yöresel dilini, tabii ki Tebriz ağını kullanmıştır. Bilindiği gibi (Güney)Azerbaycanda Arap harflerine dayalı “resmî” veya standart bir Azerî alfabesi olmayıp, kişilerin kendi gayretlerine göre Azericeye uygun olarak kullandıkları Arap asıllı alfabe(ler) mevcuttur, örneğin “Varlıq”ta kullanılan alfabe. Bu durumda yazar Kuzey’de yavaş yavaş kullanım alanına giren latin esaslı alfabeyi yeğlemiş ve bu alfabeyle şiirlerini yazmıştır. Türkiyeli oku-yucuların da kolaylıkla şiirlere ulaşabilmesi için Azericeye özgü sözcüklerin, veya Azericede farklı anlamlarla kullanılan sözcüklerin kitabın sonunda bir listesini vermeye çalışmıştır.

Gülər

Işıq Sönməz

Güney Azərbaycandan qoşmalar

Ankara
Eylül 1993

Gülər
Güney Azərbaycandan Qoşmalar

Işıq Sönməz

1. Basım, Ankara 1993

Şafak Matbaası
Ankara

İçindəkilər

İçindəkilər.....	III
Önsöz.....	V
Araz.....	1
Bakı.....	3
Dayan Bakı.....	4
Ürək ilə Göz.....	5
Qurtuluş.....	6
Gözündən atma.....	7
Araz özünə gəlir.....	8
Olmaya.....	10
Gül açılsın.....	11
Görüm.....	13
Evrən.....	14
Düşünc.....	17
Kəklik - Mən.....	18
Ay yol.....	19
Deməgilən kimdən kimə sözü sən!.....	20
İki ayaqlı yaranış.....	21
İlqarla mən.....	22
Laldır.....	23
Ağlama.....	24
Istəmirəm.....	26
Gözləri aydın olardım.....	27
Yalvarma- Qurtarma.....	29
2) Dinləmələr və qoşmalar.....	30
Sevda.....	30
Düşmüşəm.....	32
Avcı.....	33

Könüldaşım.....	34
Səni.....	35
Oyan Xalqım - yaşa xalqım.....	36
Sən.....	38
Araz.....	39
Uşaq.....	40
Yaşasın iyit ərənlər!	41
Anamla tel danışması.....	43
İstərəm.....	45
Şam.....	46
Uşaqların kölgəsinə.....	47
Deyinmələr, Soruşmalar və Qoşmalar.....	48
Gülər dağı.....	48
Gülər.....	59
Gülər.....	61
Gülər.....	63
Gülər.....	65
Karvanaq.....	67
Yanmalar, alışmalar və gözəlləmələr.....	70
Gözəlim	70
Ürək.....	72
Görünür.....	74
Qüzey Azərbaycanın özgürlük adına.....	76
Axar sular.....	77
Gözəldir yaşıl urmanlar.....	79
Parla Günəş.....	82
Bilseydim.....	84
Sözlərin anlamı.....	85

Önsöz

Bu Kitab, Dizmarda, Qaradağda, yaşayan insanlara sonulur (təqdim olunur). Qaradağ özü, bir böyük bölgədir. Dizmar Qaradağın içində sayılır. Dizmar özü iki danga bölünür:

- 1-Günçixan Dizmar
- 2-Günbatan Dizmar

Günbatan Dizmar 115 kənddən ortaya gəlir. Pəhləvilərin şovinisti politik kölgəsinin altında bu bölgə iyitim(amuzeş və pərvəreş) baxımından ən dalı qalmış bölgə sayılır. 1976'inci iləcən, bu bölgədə orta oxul (rahnuma-i mədərəsə) də, kökündən yoxudur. 1976'(1355)inci ildə bu bölgəyə ilk orta oxul öyrəncilərin dirənməsilə gətirildi. Beləliklə ölüyü-mə evində (mürdəşüyxanə), dərs oxumağa başlandı. Günbatan dizmarın baş kəndi Xarvanaq'dır. Bu kənd çox uzun-uzadı bir keçmişə yiyədir. Bu kəndin üst bölümündə (15 kilometir uzaxda) bir subəndi varımış. Bu su bəndi dəryaça adlanırmış. İndidə bu yerə dəryaça və üst yanına bəndbaşı deyirlər. Burda yaşayan insanların dediyinə görə, adı çəkilən subəndi yixilmiş və bu kəndi özü ilə yüyüp aparmışdır. Sürə (zaman) keçidiyi ilə, Karvanlar buranı düşərgə etmişlər, bu açıdan (babətdən) bura Karvanaq adlanıpdır. *Karvan+ aq= Karvanaq.*

-aq: ad düzəliş əki (pəsvənd) Türk-dillərində, özəlliklə (xususən) Azərbaycan dilində sayılır:

ad+aq=adaq (namzəd) > adaqlı
yala- +aq=yalaq (it üçün yal qabı)
but- +aq= butaq; pitaq
yol+aq =yolaq (incə yol)
qal-(qalamaq kökündən) +aq= qalaq (toplanmış bir zad (əşya)
od+aq= odaq >otaq
daya- (dayamaq kökündən) +aq= dayaq(təkiyə)

bu örnəklərə baxanda görünür:

Fars dilində olan «K» yoxsa (kaf) bu söz düzəlişində zaman keçidi ilə «X» olmuş, gedə-get Karvanaq sözü Xarvanaq formunu tapıpdır. Karvanaq Karvansaray durumunda (vəziyyətində) bir yer imiş. Özünü gəlisdirmiş, bu duruma (vəzə) gətirmiştir. Bu kənddə bir böyük Məscid və bir çox Yazıtlar (daş yazıları) Ərəp ABC (əlifba)sində bu kəndin bur-bucağında görünməkdədir. Bu Məscid pişmiş kərpiçdən və əhəkdən tikilmişdir. Duvarının eni iki metirdən üç metirə təkin olur. Bu Məscid bir gümbəzlə hörülüpdür. Bu Məscid aşağı yuxarı 60 metir 60 metirdə yeri öz içərinə alır. Giriş qapılarının yanları, yonma mərmərdəndir. Deyilişlərə görə bu Məscidin tayı Ordubaddadır (Ordubad Naxçıvan şəhərlərindən biridir). Yazıqlar (heyif) olsun, indiyəcən bu yer üzərində araştırma aparılmamış, kimsənin bu yer üzrə bir bilgisi yoxdur. Yalnız orda yaşayan insanlar, addabudda, dədələrindən bir bilgilər alıp, iyitimin olmamağı

üzündən, bu bilgini özlərilə yer altına aparmışlar. Keçmişdə burda üz verən olayları(ittifaqları) və oların qalıqlarını, yalnız bir gözətci kimi gözdən keçirdən, Azərbaycanın böyük dağlarıdır. Bu dağlardan biridə bu bölgədə olan «Gülər» dağıdır. Yazıqlar olsun, dağlar insan kimi, danışa və yaza bilmirlər, yoxsa bu yerin böyük keçmişini kağız üstünə gətirip kitaplar yazardılar!.

Araz

Gəzdim dağınla daşını
Tapanmadım qardaşımı
Axıtdın sən göz yaşıımı
Etdin gözüm ələk araz.

Qardaş diyəndə ürəyim
Əlimə dayaq dirəyim
Qardaşsız əsir ürəyim
Qoymadın bir gülək araz.

Axarsan sən, ilan kimi
Tutan yoxdur üzəngimi
vurdun dağıtdın əngimi
Bir olaydın,çolaq araz.

Sudan sınır görməmişdim
Saram saçın hörməmişdim
Yuxluyup dincəlməmişdim
Qoydun məni ağlar araz.

Buruluban lam axırsan
Könlümə tikan taxırsan
Məni odlara yaxırsan
Görüm quruyasan araz.

Aramızdan lam axırsan
Yandırıp bizi, yaxırsan
Gözüm dincələr qurusan
Görüm, quruyasan araz.

Qatar təkin, dalın bitməz
Qulaqların söz eşitməz
Mənim gücüm sənə yetməz
Görüm quruyasan araz!

Utangılən,utan araz
Yanlarını,basan araz
Günüm harda axşam oldu
Məni ağladarsan araz!!

5/10/85

Bakı

Mən sənin duyğunla tanışam Bakı,
Ordubad, Culfaya yanaşam Bakı,
Görüş inamilə, alışan Bakı,
Özgürlük uğrunda çalışan Bakı,
Dayan Bakı, dayan Bakı!

Xoş günləri diləyirsən,
Ona inam bəsləyirsən,
İstək üçün gün sayırsan,
Dayan bakı, dayan Bakı!

Naxçıvan, sənə bağlıdır,
Bizi, ayrılıq Axsadır,
İnam, görüşə bağlıdır,
Dayan Bakı, dayan Bakı!

Heidelberg 17/1/90

Dayan Bakı

Bir yanında, xəzər gölü,
Onda üzər, Azər eli,
Tarlaların, bəzər çölü,
Durnaların, çıxar teli ,
Tüm al giyər, Azər eli,
Dayan Bakı, dayan Bakı!

İgidlərin, baş qaldırıp,
Pis gözlərə, piçaq olup,
Şevinistin, kökün yolan,
Dayan Bakı, dayan Bakı!

Dilək deyip, sən durupsan,
Doğu batını, yorupsan,
Yeni dönəmə, giripsən,
Dayan Bakı, dayan Bakı!

Səsin gəlir, batılara,
Uzaq yerdə, qalanlara,
Çalgilən, döyüş Nağara,
Dayan Bakı, dayan Bakı!

Oğlan qız qoşa, durupdur,
Maskava bu, Aq olupdur,
Seni əzmək, söylüyüpdür,
Dayan Bakı, dayan Bakı!

Heidelberg 19/1/90

Ürək ilə Göz

Ürək: Sindirram şışəni qalmasın yaşam!
Göz: Könüldaşı görüp, yaşama xoşam!
Ürək: Sən xoşsan isə, məndə xoşluğuma, tummuşam!
Göz: Qaytarma sözümüz, qulluğunda, durmuşam!
Ürək: Durmaq sənə, gərəkdir ay gözüm!
Göz: Bu gərəyə məndən sən, istəmə dözüm!

Köln 10/90

Qurtuluş

Qurtuluş uğrunda vuruş,
Oda alış, oda qarış,
Elə səriş, eldə oluş,
Gör nə gözəldir, qurtulus!

Burda eşək, orda qoyun,
Yağı qoyan, adı soyun,
Başla bir sən, yeni oyun,
Gör nə gözəldir, qurtulus!

Qurtuluşun, dəyəri var,
El içində, gen yeri var,
Nə ilki var, nə sonu var,
Gör nə gözəldir, qurtulus!

Dənizlərə, yollar açar,
Qaranlığa, işıq saçar,
İşıq gəlcək, çıskın qaçar,
Gör nə gözəldir, qurtulus!

Qoçaqlara, güvənirsən,
Yamaca çıxıp, yenirsən,
Yaxşı ilə pisi, sımasan,
Gör nə gözəldir, qurtulus!

Köln 8/90

Gözündən atma

Gözündən atma bizi, dəyərli insan ayıq ol!
Dəyərli qızillarıq, biz yer atdan çıxmışıq.
Çoxlu yollar gəlmişik, sonra biz bura çatmışıq!
Siz görən kütülləri, bir-bir əzip biz yıxmışıq.
Doğuluş gündən xoşuq, ölkəmizin varlığına!
Azər el oddan yaranmış, biz külündən çıxmışıq!
Kişili arvat uşaqlı, ölkə uğrunda xoşuq,
Bağlı yol açmağa biz, yeni açarlar tapmışıq!

Köln 20/2/20

Araz özünə gəlir

Torpağımdan keçir araz,
Mənə deyir, gəl qoşma yaz!
İllər bolu, duvar oldum.
Mən bir elin arasında!!
Çoxlu qarqışlar, eşitdim.
Çoxlarını, ağlar qoydum.
Çoxlarını, qaygilarda yaşatdım mən.
Çoxlarına, birdən birə daş atdım mən.
Asar oldum, mən bir elin yazarların tutup asdım!
Çoxlarını basqınlarda, yaşatdım mən!
Yalvaranı yaxaranı, şapatdadım!
Sevindim mən, yaşar dedim:

Mənim qalar, şahlı taxtim, ilk baxtim.
Bilənmədim, illər ötər, günlər dönər!
Mənim yabancıya, saçdığım işıq,
Bu elin sarsılmaz, gücü ilə sönər!

Gələcəyə, düşünmədim!
Keçmişlərdə, yaşadım mən!
Qoymadılar, düşünəm mən!
Anlağın o, Nənisində eşinəm mən!
Beşiyində, deşinəm mən!
Məni, qorucu etdilər!
Dedim şaham!
Yer üzündə, qarnı toxam!

Bilənmədim, ələ düşüp,
Yalnız ayaxçı, olmuşam!
Ona buna, başmaq qoyup,
Pis yaşama, tutulmuşam!
İndi özümə, gəllərkən,
Keçmişlərə, baxıram mən:
Utanıram, Azər eldən,

Odlarını, söndürmüşəm!
Hənirtisin, boğazında dondurmuşam!!
Keçmişlərə, cizma çəkip,
Yan-yövriyə, baxıram mən!
Kimsə mənə, üz verməyir,
Öz -özümdən, qorxuram mən!!!!

Köln 25/ 4/ 91

Olmaya

Gözəldir yaz lalasız, yasəmənsiz olmaya!
Sevgililər, sevgilisiz, bülbüldə gülsüz, olmaya!
Yaşamım özgə yerlərdə, niyə könlüm dolmaya!
Ürəyim daş olmayıp, eldən uzaqda solmaya!

Ölkə uğrunda qanat, çalalı sevda gəzirəm.
Sevdasız yaşam mənə, göz yumaram qoy olmaya!
Gəzirəm özgə topraqlar, ancaq anlam üzərə,
Anlamsız danışalı, səs gəlip söz olmaya!

Deyirlər; dözüm verər, istəyə inam bəsləmək!
Mən dözüm bəsləyirəm, bu könül qan olmaya!
Bağrım qan olsa gözüm, görmiyəcək varlığımı!
Yaşamım dilim mənim, yaxşıdır elsiz olmaya!

Köln 18/3/91

Gül açılsın

Tutulmusan, bir gül könül!
Bir gül sən, güllər açılsın !
Pıtaq vursan, ürəklərdə,
O bağlı dillər açılsın!

O dillərdə, qoşmalar var.
Ürəklərdə, daşmalar var.
Analarda, yaşmaqlar var.
Bir gül sən, üzlər açılsın !

Dedi; gülənmirəm, gülüm!
Baş açmamış, çiçək gülməz!
Elə yuxladıplar eli,
El yuxluyup, özü bilməz!

Sanarsan, varlığın bilməz !
Dindirərsən, səsi gəlməz!
Yanarsan, kimsə söndürməz!
El yuxluyup, özü bilməz!

Baxarsan, gözləri cumup.
Özü vardır, düşünc uyup.
Şaxtadır, qurudur soyux,
Yatıp el, soyuğu bilməz!

Qaldırsan baş, basın sınır!
O yan sınır, bu yan sınır!
Bir çoxları, məni qınır!
Yatıp el, soyuğu bilməz!

Köln 15/8/91

Görüm

Saldı məni, yaman günə bilmədi,
Ağladıp o, gözüm yaşın silmədi,
İndiyə tək, mənim üzüm gülmədi,
Gülər olsun, gələn qurşaqlar görüm!

Yaşaram inamla, aşıp daşaram.
Elə arxalanıp, qoşma qoşaram.
Qayğı öldürməsə, minlər yaşaram.
Gülər olsun gələn, qurşaqlar görüm!

Kişi odur, iz buraxar özündən!
Od yağıdırar, yağılara sözündən,
Keçərsə gözündən, dönməz sözündən,
Gülər olsun, gələn qurşaqlar görüm!

İstirəm mən yiğam, dağılmış eli!
Bənzər o bir başa, səpilmiş teli!
Soyuxdur, yel əsir,sovurur gülü,
Gülər olsun gələn, qurşaqlar görüm!

Olarsa, belə imiş, yaşam fırlağı,
Gəzdirər, təzdirər, salar dirnağı,
İlişsə dağıdar, cırar cırmağı,
Gülər olsun, gələn qurşaqlar görüm!

Qöttingen 4/9/91

Evrən

Hardan gəlip, hara çatdın!
Özünə yeni iş tapdın!
Yolu tapanmayıp çasdın!
Yalan Evrən, yalan Evrən!

Birisinə, düşünc verdin,
Birisindən, düşünc aldın,
Özün baxaraq, dincəldin,
Yalan Evrən, yalan Evrən!

Birin vurarkən, ağlatdın!
Birin Yorarkən, ağlatdın!
Birin qavarkən, ağlatdın!
Özün dönüp, baxan Evrən!

Varlıya şən, bağışladın,
Yoxsula qan, qaşıqladın,
Düşünənin, qanın sordun,
Özün fırlaq, gəzdirin Evrən!

Birisin, yıxıp öldürdün,
Birisin, boğup öldürdün,
Birisin, doğmaz öldürdün,
Bu yaşama, gülən Evrən!

Varlı şənlikdən, qurtulmaz.
Yoxsul qayğıdan, baş açmaz.
Varlılara, yoxsul batmaz.
Bu görkəmə, gülən Evrən!

Etdin özün, karvan evi,
Ərənlər, yaratdı devi,
Könül sevməzi, kim sevi,
Yalan Evrən, Yalan Evrən!

Yola salıp, karvanları,
Özü yalnız, qalan Evrən!

Səs eşidip, bəkləyirəm.
Qoşaları, təkləyirəm.
Sürə qavıp, ləkləyirəm.
Ancaq durup baxan Evrən!

Baxsan Ağzında, dişi yox.
Ərənlərilə, işi çox.
Kimi ac yatar, kimi tox.
Kimsəyə, qalmayan Evrən!

Yola salır, ataları,
Yaxdırır o, Anaları,
Başsız qoyur, balaları,
Sonra dönüp, gülən Evrən!

Axşam yendim, dağ daşını,
Səpələdim, göz yaşımı,
Tapanmadım, sır daşımı,
Məni yalnız, qoyan Evrən!

Axşam geceylə, tutuşdum.
Başlayıb onla, atışdım.
Yorulkən, yerə düşdüm.
Vur başına, dolan Evrən!

Dərin yuxuya, getdim mən,
Ola varı, yox etdim mən,
Özümü çox, incitdim mən,
O baş yorqun, durdum Evrən,

Gün başladı, ucalmağa,
Qarın düşdü, acalmağa,
Yağılardan, bac almağa,
Qoymadın mən, çatam Evrən!

Gün gəldi, göy ortasına,
Gecəmiz, dönsün tərsinə,
Əlimi, atdım ərsinə,
Mənə yardım, olsan Evrən!

Dan yerinin, ulduzuna!
Könül, bağladım izinə!
İstəyim, gəlsin yerinə!
Deyim varam, varam Evrən!

Qöttinqen 11/9/91

Düşünc

Alıplar araya, düşünclər məni,
Vuralar döyərlər, eşərlər məni,
Bənzədip kağıza, bükərlər məni,
Əldən yerə qoymaz, düşünclər məni!

Yataram gözümə, yuxu qoymazlar!
Bənzərəm yolcuya, gəzər qoymazlar!
İstirəm oturam, düzü qoymazlar!
Dil açsam danışam, sözü qoymazlar!

Bilmirəm hara gedim, bu düşüncdən qurtulum!
Qaçım oturum durum, desinlər oynur filim!
Düşüm dənizdə üzüm!
Üzərəm yoxdur sözüm!
Düşünc sorur:
Üzərmisən ?
Mən dəniz gəl üzdürüm!

Qöttingen 1/1/92

Kəklik - Mən

Dağda kəklik sözər, öz fərəsilən,
Dağları gəzərlər, gül həvəsilən,
Kəkliyi tanırlar, qaq-qaq səsindən,
Durar yer, göz açar, günəş səsindən,
Yaman görməz, düşsə qaçar çətindən,
Neylim ölkə sənə, necə çatım mən ?
Ayrılıq qayğısin, kökdən atım mən !

Qöttinqen 10/ 5/92

Ay yol

Ürəyim, çaxnaşı mənim,
Yanar! ürək başı mənim,
Gəl qayğımı, daşı mənim!
Ay yol! gəl sən daşı məni!

İstirəm, gedəm ölkəmə!
Könül vermişəm, ölkəmə,
Bağrimı sən, qan eləmə!
Ay yol! gəl sən, daşı məni!

Daşı anam, yurduna sən!
Sürə keçir, dur-durma sən!
Bundan artıq, yordurma sən!
Ay yol! gəl sən, daşı məni!

Keçər sürə, belə qalmaz!
Işıq düşsə, çıskın olmaz!
Ürək uzaq, yerdə durmaz!
Ay yol! gəl sən, daşı məni!

Ölkəmə, könül bağladım,
Keçmiş günləri, çağladım,
Özümü, dustaq elədim,
Ay yol! gəl sən, daşı məni!

Kimlər keçip, gedip səndən ?
Ölkəsinə, yetip səndən ?
İstəyinə, çatıp səndən ?
Ay yol! gəl sən, daşı məni!

Köln 20/9 /91

Deməgilən kimdən kimə sözü sən!

Açdım ürəyimi, alan elədim .
Könüldaşa, söz kuması dilədim.
Oldum gözətcisi, mən kumaların.
Odladım özümü, talan elədim!

Aldım sözlərini, yerinə yiğdim.
Gözlədim oları, unudana tək,
Kimisi başqadan, duydu o sözü,
Sordu; mənə niyə, demirsən düzü ?

Düşünmədi, məni yandırı yaxdı!
Gözüm baxa-baxa, ürək qan axdı,
Sordum; könül niyə, yaxırsan özün ?
Dedi düşünməzə, yoxumdur sözüm.

Bir yol yaranmışsan, bir yol ölürsən!
Özünü hamiya, ortaq bilərsən!
İndi ağlayırsan, sonra gülərsən!
Deməgilən, kimdən-kimə, sözü sən!

Köln 1/8/91

İki ayaqlı yaranış

İnsan diyəli, iki ayaqlı yaranış,
Nə yamanmış!
Bir-birinin, varlığın almış!
Öz taylarını, ağrıya salmış!
Bir-birini, qana boyarmış!
yırtıcı bir, qurda oxşarmış!
Öz taylarını, sancar ilanmış!
Bir-birinin, qanın içər, qaban olarmış!

Düşüncə yoxsa, qanmaz olarmış!
Kimsələrin, var yoxunu, oda atarmış!
Od tapılmazsa, ona, od da, vurarmış!

Köln 15/4/91

İlqarla mən

Zirvənə yağan, o ağ, qaram mən!
İlqarda dayanan, kəsik başam mən!
Çoxları söylüyür, ürək daşam mən!
Bu ürək daş isə! daşa xoşam mən.
Məndə çini ürək, su kimi duru!
Gizlətməz içində, yamac çuxuru!
Başarsa, kölgəyə, işıq qaytarı,

Bu düzgün ilqara, mən yoldaşam, mən!
Başım çəkər ağrı, düşüncə doğru,
Bu ağrıya, bilə-bilə, tuşam mən.
Gəzərti ərənəm, yerlər gəzərəm.
Davranışım deyir, bir çavışam mən.
Ərənlərə doğru, bir ərən olup,
Qurd-quşlara doğru, uçar quşam mən!
Çoxlar deyir; əl çək bu yol sonu yox!
Bu sonsuz yollara, bilər tuşam mən!
Çoxlu gəlip-gedip, məzdəklə manı!
Bunu bilin sizdə, nə zərdüştəm mən!
Umanlar gəzərəm, dəniz cumaram!
İstəyə çatmamış, gözü yummaram!
Ölüm qapı döysə, inan duymaram!
Yalnız düşünərəm, nə etməliyəm!?
Düşüncə yolunu, mən getməliyəm.

Köln 17/5/ 91

Laldır

Günəş köçdü burdan, kölgəsi qaldı.
Qohumun qardaşın, tək səsi qaldı.
İgit odur, darda səsin ucaldır.
Səndə danış yazış, doğma dilində!
Görənlər; deməsinlər dili laldır!

Bilgi odur, çətinliyi azaldır.
Kişi odur, qaranlıqdan bac aldı.
Ərən odur, ulduzlurdan ad aldı,
Elin göyə, ulduzlara, ucaldı!
Səndə yazış danış, doğma dilində!
Görənlər; deməsinlər, dili laldır!

Köln 9/4/91

Ağlama

Durmuşam, yol ayrıcında!
İki yol; vardır öňümdə!
Yağı gülər, dar günümdə,
Ağlama könlüm, ağlama!

Sən ağlasan, yağı gülər!
Özünə o, sevinc dilər!
Sonra səni, gücsüz bilər!
Ağlama, könlüm, ağlama!

Duru könül, qızıl təkdir!
Babəkim, bizə həvəsdir!
İnam qulaqda, bir səsdir!
Ağlama, könlüm, ağlama!

Koroğlu, səndə bəslənip.
Nəbi ellərdə, səslənip!
Yolları, sıldırıım edip,
Ağlama, könlüm, ağlama!

Açılmaz düyünlər yoxdur.
Qırılmaz zincirlər yoxdur.
Hənirti var, indi çoxdur.
Ağlama, könlüm, ağlama!

Yaşam sənlə, davam edər!
İstək səndən, uçup gedər!
Bülbül kimi, uçup gəzər!
Ağlama, könlüm, ağlama!

Heidelberg 30/7/89

İstəmirəm

Göstər sən bir, quru gülüş!
Ala gözlərdə, şux baxış!
Oda alış, oda qarış!
Başqa bir zad, istəmirəm!

El ilə gül, el ilə sol!
Yaman gündə, gəl səsim ol!
Ürək dolu, həvəsim ol!
Başqa bir zad, istəmirəm!

Su ol, çaylarla axın!
Vəryanlara, izlər taxın!
Yaman gözə, ağ ol, toxun!
Başqa bir zad, istəmirəm!

Üzün tutup, keçmə burdan!
Soruş necəsən, yoldaş sən!
Yaman gündə, umma evi,
Başqa bir zad, istəmirəm!

Əl verəndə, qaytarmazlar!
Pis qabağın, yaxşı kəsər!
Demirəm sən, didərgin ol!
Öz yerində, əylən döşən,
Başqa bir zad istəmirəm !

Köln 11/ 6/ 91

Gözləri aydın olardım

Ana yurdum Azərbaycan,
Gəlip qonağın, olaydım,
Əmeydim, dadlı məməndən,
Gözləri, aydın olaydım.

İlan vuran, yatar isə!
Sevdi sevən, yata bilməz!
Əlim sənə, çatsayıdı sə!
Gözləri aydın olardım.

Kimsə sormaz, qayğım nədir!
Varım ayaq, altda gedir!
Bircə sənə, çatsayıdımsə,
Gözləri, aydın olardım.

Bulutlar, kəsip qabağı,
Dağ olup, bulut dayağı,
Oxuram qayğı sayağı,
Gəlip, qonağın olaydım.
Gözləri, aydın olaydım.

Yola, baxdıqca uzanır!
Elə bil, gəlin qırcanır!
Ürəyim od, tutup yanır!
Əlim sənə, çatsayıdı bir,
Gözləri, aydın olardım!

Bir güləmsə, çəmənindən!
Külək əsip, aldı səndən.
Sənə nələr, qaldı məndən ?
Bircə onu, bilseydim sə!
Gözləri, aydın olardım.

Əsdi, qaranlığın yeli!
Süpürtdədi, bütün eli!
Onda sindi, elin beli!
Bircə sənə, çatsaydım sə!
Gözləri, aydın olardım.

Bülbül güldən, ayrı düşüp.
Şaxta vurup, ürək şışip.
Gül yerinə, tikan düşüp.
Bircə sənə, çatsaydım sə!
Gözləri, aydın olardım.

Köln 16/ 6/ 91

Yalvarma- Qurtarma

Yalvardıqca, könül verməz, yalvarma!
Özünü sən, otda yaxıp, qurtarma!
Yalvaranda, gedir, min bir düşüncə!
Yaxın gəlmir! çəkir, özünü kuncə!
Özünü sən, oda yaxıp, qurtarma!

Ağız aç birinə, düşünə sözü!
Işığa baxanda qamaşa gözü!
Üz- üzə duranda, utana üzü!
Özünü sən, oda yaxıp, qurtarma!

Deyir yalvaranın, tanrısı olmaz!
Yanar o, şam kimi, yağıda qalmaz!
Eşidməz qulaqlar, kimdən söz almaz!
Qulağı ağıra, dönüp yalvarma!

Ağız aç kimsəyə, dinliyə səni!
Sonra eşək edip, minmiyə səni!
Söz açma kimsəyə, enliyə səni!
Hər yetənə, özün yaxıp, yalvarma!

Köln 11/ 8/ 91

2) Dinləmələr və qoşmalar

Sevda

Bilmirəm, daşam dəmir, niyə ölü bilmirəm!
Görünməz tutulmuşam, dahi gülə bilmirəm!
Gözümün yaşı axır, dönüp silə bilmirəm!
Görəcək nə günüm var, görəsən ölmürəm!

Dedi; kəpənək bilər, şam oduna yanmağı,
Nədənin soruşdum ondan dedi mən bilmirəm.
Sordum; səndə tutulup, buza dönərsən kəpənək,
Dedi məndə vurulup, yerdə dura bilmirəm!

Dedim; sən şama vurulmuş, mən elin varlığına,
Indi gəl anlaşalıım, yol tapalıım!
Dedi; bu işdə ortaq sənlə olmuram!
Sən yanırsan bir elin, qayğısına-agrısına!
Mən özümü mumçadan, yana çəkə bilmirəm!

Dedilər bülbül bilər, sevilip, vurulmağı,
Nədənin soruşdum ondan, dedi mən bilmirəm!
Sordum; səndə itirip, gəzirsən o istəklini ?
Dedi əl üzülmüşəm, ona çata bilmirəm!

Dedim; sən gülə vurulmuş, mən elin varlığına,
Indi gəl anlaşalıım, yol tapalıım!
Dedi; bu işdə dangdaş, sən ilə olmuram!
Sən yanırsan bir elin, əkdiyinə biçdiyinə,
Mən itirmişəm gülü, indi tapa bilmirəm!

Çağrış etdim, mənlə bülbül kəpənək!
Söylədim onlara gəl, yol öyrənək!
Bu çətinliklərə biz, düşünc qılaq!
Yetərimiz olmazsa, nəyə qalmışıq, bataq!

Qınama gəldi olardan, yangilən öz gününə!
Günü- günə satırsan, yetməzsən, sən sonuna!
Çiçəkdə, qural budur, o girər öz donuna!
Dinərək başın kəsip, çatarlar onun sonuna!

Qınadım oların, düşüncün belə,
Başladım ilkdən, söz açdım yenə:
Toxum səpilməzsə, yoxdan göyərməz!
Çiçək baş açmazsa, yoxdan törənməz!
Nə bülbülə güllər, kəpənəyə şam!
Hey yatıp durarsan, yoxdan göyərməz!

Qöttinqen 12/9/91

Düşmüşəm

Nə gözəldir, qar əriyə, yaz ola!
Göllər dolu, ördək ola, qaz ola!
Marallar urmanda, gəzə, yaz ola!
Ərənlərdən, qorxu qaçma, düz ola!
Bağlı dillər, açılmaqdan, söz ola!
Dilə doğru, bu çöllərə, düşmüşəm!

Ellərim toplana, dil həvəsində,
Qoyunlar sağıla, yurt bərəsində,
Yatanlar ayıla, varlıq səsində,
Dil demişəm, bu dağlara, düşmüşəm!

Duman, gedir-getsin, qoy yazım gəlsin!
Dostaqdan, Əhmədim, Eyvəzim gəlsin !
Toplansın ellərim, yurduna dalsın!
Yurt diyəli, bu çöllərə, düşmüşəm!

Yendir sazı, sinən üstə al uzan!
Qışqırığı kəsip, sevinc al qazan!
Könüldaşa, könül, elə arxalan!
Yaslara yol kəsip, toylara ver şən!
Uğur deyip, bu yollara, düşmüşəm!

Qöttinqen 10/ 3/ 92

Avcı

Gücü çatmazdır, özünün,
Kömək aldı, dındaşından,
Göydən yağdırdı qurşunu,
Utanmadı, dağ-daşından!

Qırkı qarı ilə qocanı,
Xaç savaşın yenilədi,
Üç yaşında uşaqları,
Güllə ilə zəhərlədi!

Biz yurdaşlar, yurtdan uzaq,
Əldən bir zad gəlmir desək,
Tülkü təkin pusqu qurup,
Ürəkləri qan elədi!

Qötinqen 3/3/92

Könüldaşım

Ağrin alım, könüldaşım!
Ağlama, ağrıyar başım!
Yasdığa, damar göz yaşam,
Ağrin alım, könüldaşım!

Sevin sənə, qoşma qoşum!
Tutulmuş buluda tuşum!
Yaz gəlməmiş gəlir qışım,
Ağrin alım könüldaşım!

Sənsən mənim, qanqardaşım!
Ağlar görsəm, ağırır başım!
Varlıqda sənsən, yoldaşım,
Ağrin alım, könüldaşım!

Günü-gündən, artar yaşam,
Başımda, ağrarar saçım,
Bu nisgili, kimə açım,
Ağrin alım, könüldaşım!

Baş götürüp, hara qaçım ?
Qaçsam, tək qalır, yoldaşım!
Az aqla bir, məni düşün!
Ağrin alım, könüldaşım!

Qötinqen 3/1/92

Səni

Düşüncən qoymaz, oturam məni,
Bənzərəm o oda, yaxar özgəni,
Kimsə söndürənməz, ana yurt səni,
Yanaram, yaxaram, saxlaram səni,

Gözyaşımı, qış yanacaq edərəm.
Tezli gecli, sınırların güdərəm.
Yağları, ofkalayıp didərəm.
Öz borcumu, sənə varkən ödərəm.
Yanaram, yaxaram, saxlaram səni.

Çoxlar gözü qalıp, dağla-daşında,
Sattarxan çilingi, vardır başımda,
Ağardı saçlarıım, ondört yaşımda,
Yanaram, yaxaram, saxlaram səni.

Od təkin yaxaram, su tək boğaram.
Işıqlı günəşəm, gecə qavaram.
O dəli yağış tək, birdən yağıram.
Yanaram, yaxaram, saxlaram səni.

Quraqlıq olmuşsa, yağış gətirrəm.
İki əllərimdə, bağış gətirrəm.
Əlindən tutaram, suya yetirrəm.
Yanaram, yaxaram, saxlaram səni.

Qötinqen 1/2/92

Oyan Xalqım - yaşa xalqım

İllər ötər, günlər dönər,
Demə ocaqda, od sönər,
Uçan quşlar, geri dönər,
Nə yatmışan, oyan xalqım!

Günəş çıxar, çıskın qaçar,
Ölkədə, dilim baş açar,
Ocaq üstə, yemək pişər,
Nə yatmışan, oyan xalqım!

Qardaş gəlir, görüşünə,
Salam et sən, duruşuna,
Dodağında, gülüşünə,
Gül gül açsin, oyan xalqım!

Qardaşıq biz qardaşıdıq,
Qarında, qarındaşıdıq.
Soyuq vurdu biz üzüdük.
Günəş gəlir, oyan xalqım!

Haray sal, Eyvəzim gəlsin.
Qurtların bağrını, dəlsin.
Varlığımız, bəlli olsun.
Varım artsın, evlər dolsun.
Yağının bağırı, qan olsun.
Var olasan, var ol xalqım!

Danış sən, dilin açılsın!
Dodağına, gül saçılsın!
Bağlı, sınırlar açılsın!
Bacı qardaş, gəl-get etsin!
Dədə Qurqut, sazin çalsın!
Dəlilərə, söz söyləsin!
Dəli Domrul, hüşə gəlsin!
Azrayıla, yol göstərsin!
Ölüm qaçsın, yaşa xalqım!

Qöttingen 92 /4/1

Sən

Gecələri yatıp, ertə edərsən.
Əli boş gəlmisən, dolu gedərsən.
Bülbül təkin, özün yırtıp, didərsən.

Ərqəli tək, işıq izin, güdərsən.
Erkən tərpəş, istəyinə yetəsən!

Buyur- buyur etmə, işi görəndə.
çalış işi qurtar, iz burax səndə!
Qurşaqlar gəlsinlər, dutsunlar öndə!
Gül açsın ölkədə, çayır çəməndə!
Yatma izlər yarat, dayanma səndə!

Dilsiz«Evrən» də, yaşayıp qocalsan!
Danışmasan, ana dilində lalsan!*

Ona -buna, başmaq qoyup yaşasan!
Dünəndən öl, bugün iki gün olsun!
Anan ağlar qalıp, saçını yolsun!

Baxgilən otlara, bax ağaçlara,
Günü - gündən, işlər dönməz aylağ'a,
Uymagilən, sən yalana sən ağa!
Əlləş- çalış, goy özündən iz qala!

Qötinqen 3/4/92

Araz

Axar sular, daşqın olar,
Ondan gələn, səs şən olar,
Araz axar, ürək dolar,
Kimsə bizlə, ayaq olar,
Görüm, quruyasan araz!

Axan suda, qoşmalar var,
O gedərək, yolo qalar,
Arazda pis, çasmalar var,
El ağlarkən, göz qan olar,
Görüm, quruyasan araz!

Axar sular, vurar dalğa,
Dalğa dönər, olar halqa,
Halqa şumlar, olar girdə,
Niyə biz dağınıq araz!

Köln 90/ 3/4

Uşaq

Anadan olanda, çəkərsən haray,
Ürəkdən qışqırıp, diyərsən inqə,
Elə bil anarsan, bütün yaşamı!
Vurarsan qəhqəhə, diyərsən inqə!
Ana barmaq vurar, gül dodağıva,
Çalarsan əl-ayaq, diyərsən inqə!
Qucaqdan səni o, yerə qoyanda!
Qışqırıp, çığırıp, diyərsən inqə!
Analar bilsələr, sən kələk gəlip,
Qucağa, gəlməyə, edirsən inqə!
Almazlar qucağa, səndə bunu bil,
Ağlamaq yerinə, əlləş-çalış gül!
Yaşamda vardırsa, çoxlu dön-döngə!
Burulup, getgilən, yolları səndə!
Yolların başlamı, sənilə dəyil!
Bitməzlər sənilə, bunu sən də bil!

Köln 91/5/3

Yaşasın iyit ərənlər!

Tarixləri, yaradanlar,
Özlərinə, yer açanlar,
Gələcəyə, yol açanlar,
Yaşasın, iyit ərənlər!

İşevində, çalışanlar,
İşə doğru, barışanlar,
İşə gül tək, sərişənlər,
Yaşasın, iyit ərənlər,

Gələcəyə, yol açanlar,
İstək dalınca, qaçanlar,
Yağıların, bağın dağlar,
Yaşasın, iyit ərənlər!

Çalışqandır, durmaz olar!
Yardımlığa, sorulmazlar!
Əl yetirip, ərinməzlər!
Yaşasın iyit ərənlər!

Kimi döyüş, alanında!
Kimisi qılınç, qınında!
Ölən ərənlik, yolunda!
Yaşasın iyit ərənlər!

Birisini, yara qavrar!
Biri əskikliyi doğrar!
Əskikliyi, göyə sovrar!
Yaşasın, iyit ərənlər!

Gələcəyə, yol açılar,
Işıq gələr, çiskin qaçar!
Onda ürəklər, dil açar!
Yaşasın iyit ərənlər!

Qöttinqen 28/9/ 91

Anamla tel danışması

Anam dedi; danış qulaq asım mən,
Silim ürəyimin, dutmuş pasın mən,
Atım qayğıları, qanad açım mən!
Silinsin bu ürək, işıq tapım mən!

Telin o başında, durmuşdur anam!
Ürəyi atlanıp, yanar dağ olan!
Birdən ürəklənip, deyirdi balam!
Danış -danış, danış qulaq asım mən!

Bizim ayrıncımız çox -çox, sürədir!
Uca dağlar, aramızda dikəlir!
Polad olup, ürəyin başın dəlir!
Ana bala deyir! uzaqdan məlir!
Deyir danış, danış qulaq asım mən!

Anam dayanmışdır, telin başında,
Utanc təri, qırılmışdır qaşında,
O deyirdi, danış sən, dinləyim mən,
Danış-danış, danış qulaq asım mən!

Gözüm birdən, sataşdı o «Gülər» ə,
Dedi; nə durmusan, söz aç bizlərə,
Açdım «Gülər» dən söz, anam sevindi,
Dedi; söylə -söylə, qulaq asım mən!

Anam ötürmürdü, sözün dalını,
Hey deyirdi; de! «Gülər»in varını!
Saydım onun, yaylağını yazını!
Göllərində, ördəyini, qazını!
Dedi; söylə! söylə, qulaq asım mən!

Gördüm az-az, yada salır bacısın,
Deyir xalan, görüm çoxlu qarısın,
Nə olardı, eşideydi yarısın,
Dedi; söylə, söylə, qulaq asım mən!

Ötürmürdü məni, telin əlindən,
Elə bil, zinciri, dutmuşdur kökdən!
Hərdən alqışlayıp, gülürdü bərkdən,
Deyirdi; de! yenə qulaq asım mən!

Köln 30/6/91

Istərəm

Avlar dırnağını, daşa çırpanda,
Daşlı yolu ona, bulaq istərəm.
Kækliklər tələdən, qalxıp qaçanda,
Tələnin telini, qırmaq istərəm.

Avçı oxu, yaylığına qoyanda,
Tüm avlara qaçın, demək istərəm.
Ala gözlüm, tellərini hörəndə,
Daraq olup, əldə gəzmək istərəm.

Hörükləri, qolaç-qolaç olanda,
İlan təkin, onu kürnək istərəm.
Püstə dodağını, suya vuranda,
Dərin dənizlərdə, üzmək istərəm.

Qaş altından, süzül-süzül baxanda,
Gözəl baxışında, gəzmək istərəm.
Bardağı doldurup, içki içəndə,
Doymazsam, gözündən içmək istərəm.
Elim əlin verip, ələ duranda,
Tutup ətəyindən, öpmək istərəm.

Ayrılığın anlamını, pozanda,
Bütün sınırları, biçmək istərəm,

Qötinqen 4 /4/ / 92

Şam

Şamda, qural budur, yana-yandırı!
Qaranlıq yerə işiq, salıp andırı!
Özü yanıp, başqasın alavlandırı!
Elə bil, od salmışan təndirə!
Kimsə, o odu, edənməz söndürə!
Yanıp- yandırar, qurtarar dönər külə!

Qötinqen 23 / 11 / 91

Uşaqların kölgəsinə

Gördüm kölgənizi, sevindim gülüm,
Ürəyim oynadı, döyündü könlüm,
Asdim kölgənizi, ev duvarına,
Haçan girsəm evə, sevinsin könlüm.

Qardaş çöküp dizə, qabağa baxır.
Bacı əlin qardaş, ciyninə taxır.
Tellərin aşırıp, şən yana çalxır.
Asdim kölgənizi, ev duvarına,
Haçan gırṛəm evə dodaq gül açır!

Köln 6 / 7/ 91

Gülər dağı

Qışda ağdı, başın «Gülər»,
Yazda yaşıl, başın «Gülər»,
Çoxdur saydan, yaşın «Gülər»,
Səndə gəzən, avlar neylər ?

Səndə gəzər, gənclər,
Doğma yerə, dinc verər,
Qoyun, sürüylən gələr,
Quzu dalınca, mələr,
«Mələtündür»ün, neylər ?

Sənə gələr, qonaqlar,
Çoxlu daşlar, ayaqlar,
Əldə olar, qaymaqlar,
«Dijildərə», yaylaq neylər,

Üst-yanağın, «Bülündür»,
Baxsan, bütün filimdir,
Sən ellərə, bilindir!
Ən dadlısı, dilimdir,
Varım sizlə, elimdir.

«Vijil» dağına, qənşərsən.
«Tiyar»la, görüşərsən.
«Qara qoç»la, döyüşərsən.
«Ələngəz»lə, danışarsan ?
«Dibəkli», yaylağın neylər ?

«Burqu», buglарını burup.
«Əmir Baba», üstə durup.
«Kəmal meşəsi», qırılıp.
«Yelli qıraq» ların, neylər ?

«Sığbənd» in, sərindir suyu,
İçəndə, diş sancı duyu,
«Subatar» i, tutup yuxu!
«Təkə dondurən» in neylər ?

Sən dağsan, avlar yığnağı,
Ürək olup, istək dağı,
«Sarı daş», «Kamtal» yanağı,
«Sona Kəkliklərin, neylər ?

«Kamtal» in, avı təkəsi,
Dadlı olar, bal tikəsi,
«Işıq» sənə, göz tikəsi,
Gün gələr sən, dam tikəsi,
Azərbaycan, yurdum neylər ?

«Əndirqan» in, savaşdadır.
«Dostaşa», qaça -qaçdadır.
«Şahsəvən» in, yamacdadır.
«Tilkəri», «Kolaxır» neylər

«Kəl av» in, suyu quruyup.
«Qızıldاش» olmaya uyup.
Bu uymaçı, çoxlar duyup.
«Rəhim Qilaq» ların, neylər ?

Köln 25 / 4 / 91

*

Bir yanın «Yekən» dir, bir yan «Kiringan»,
Bir yanın yamacdır, bir yanın düzən,
Kim ilə güləşip, kimi yıxmışan ?
Sənə qənşər duran, «Ağlar»ın neylər ?

Bir yanın «İri»dir, bir yanın «Neçəq»,
Yağılar gözünə, vur batsın piçaq,
Gəl bardağı doldur, «Araz»ı içək!
O tayda yaşayan, Ellərim neylər ?

Sən gülərsən, sənin qardaşın ağlar!
Yaralı yarasın, yarasız bağlar!
Mən gəldim başına, qaldı o bağlar!
Ayrılıq «Işığ» in, ürəyin dağlar!
Bağında yetişmiş, yemişlər neylər ?

Uzaxda «Vərziqan», yaxın «Vərəzqan»,
Bir yandan od tutup, min yandan yanan!
Ağrına ortağam, eşit sən inan!
Başa örtük salan, dağların neylər ?

Bir yanın «Tərzəm» dir, bir yanın «Əhər»,
Av gəzər maralla, Tarlana bənzər.
Yazın günəşi ilə açılan güllər,
Yerə görkəm verər, yel ilə neylər ?

Bir yanın «Mərənd»dir, bir yanın «Zəmhər»
Kimi qır at minər, kimisi kəhər ?
Necə çatım sənə, nə cür nə təhər ?
Sordun mu uzaxda güllərin neylər ?

Bir yanın «Zunuz» dur, bir yanın «Nürdüz»
Əyri başa yetməz, çatar başa düz,
Çoxlar gəlip -gedər,ancaq qalar iz,
Sorur san mı itkin , güllərin neylər ?

Bir yanın «Mərzbad», bir yan «Ordubad»!
Baxma sınırlara, sınırları at!
Çalış sən ölkəyə, açsın qol-qanat!
Zincir də qalmasın, Babək-lə Fərhad!
Bilirsən mi itkin, güllərin neylər ?

*

Bir yanın «Qulan» dir, bir yan «Daşkəsən»,
Sən olan yerdə, nə gərək baş kəsən!
Kimisi yer sürüp, kimi bal kəsən,
«Məştə»li, pətəkli, ellərin neylər ?

Bir yanın «Əzim» dir, bir yan «üştübün»,
O narlı bağlarda, qalıbdır gözüm!
Gılavşa narlardan, göndər bir xurcun!
Ərikli, incirli, bağların neylər ?

Bir yanın «Avan» dir, bir yan «Vərəzqan»,
Gılaslı bağları dolu cəvizlən,
Vəni qələməsi çaylarda üzən,
Köhrə qarağaclı, yerlərin neylər ?

Bir yanın «Ərzil» dir, bir yanın «Kumar»,
«Kumar» yemişlərin, ürəyim umar,
Güz çağında gələr, dərtli zumar,
Qonşu - qonşusundan, armağan umar,
Bu umması, əldə olmasa neylər ?

Bir yanın «Avansər», bir yan «Gülməsər»,
Kimi çiçək dərər, kimi gül bəzər ?
Gecə itsiz qalsa, Qoyun qurt basar.
Arxaçlı bərəli, Yurtların neylər ?

At yanın « Nallı daş », « Haça təpə » baş,
Kimlər aş pişirər, kimlər bulamış,
Kimi pulo yeyər, kimisi bozbaş ?
Kimi sütlü yiyrər, kimi qovutmaş ?
Qoyunlu quzulu, dağların neylər ?

Bir yanın « Ağlar »dır, bir yanın bağlar,
Kimlər çəltik əkər, kimlər lək bağlar ?
Kimlər kərəntilər, kimlər oraqlar ?
Kimlər buğda biçər, kimlər başşaqlar ?
Kimlər bağlıq salar, kim dəriz bağlar ?
Əkinli biçinli, düzlərin neylər ?

Barama qurd yiyrər, « tut » un yarpağın,
Edər ipək salar başa « papağ »ın,
Qırmaq olmaz, ipəklərin « çatağ »ın,
Müsən Qulan, Kürdəşt « Duzal »ın neylər ?

Bir yan Astaraxan, bir yanın Ağan,
« İnsan olmaz qılinc belinə taxan »,
Sən qarşı basqına, qanına çalxan,
Görək avcı bizim avlara neylər ?

Bir yanın « Üzümdül », bir yanın kütül,
Tarla yanlarında, çoxlu olar hül,
Götür « nağara »nı, bir əldə döhül,
« Işıq » səndən ötrü, ağlar tökər dil,
« Qaval »lı « qarman »lı, ellərin neylər ?

Bir yanın Qaradağ, bir yan Qarabağ,
Yağılar bağırına, vur batsın piçaq!
«Pambığ»ı «qoza»sı, çıxar ağ-appağ,
«Qovun»lu «qarpız»lı, yerlərin neylər ?

Gözündür, «Xarvanaq», yanıdır Çanaq,
İstirsən mi ? gələm, sizlərə qonaq ?
Göndər «Qaranqus»u qol-qanat açaq,
Sənə doğru aydın, göylərə uçaq,
Günəşti gətirip, gecəni biçək,
Örək dolu qoşma, ellkarin neylər ?

Ağlar»ın gözünə bax,
Gözlərin qıyar ağlar,
«Ağlar»ın qayğısı çox,
Baxarsan ürək dağlar,
«Böyük çay» höhkürərək,
O «Quru çay»ın neylər ?

Kimisi bir gün ağlar!
Kimisi, yüz gün ağlar!
Tanıram, bircəsini,
Dayanmaz, üzgün ağlar!

«Kükəmər»ın, üzü qara,
«Ulum kəmər» dir, avara,
«Lilap» qulaq, asır şara,
Görək sənin, anan neylər ?

«Subatar»ın, suyu batıp,
Kımlər durup, kımlər yatıp,
Demə məni, gözdən atıp,
Elli, obaların neylər ?

«Keçi qıran» çayı axır,
Ürəklərə, qoşma taxır,
Göyündə ıldırım şaxır,
Islaq bulutların neylər ?

Döyüskən, kişi ərin var,
Qəd yenilməz, biləyin var,
Gələcəklə, ilqarın var,
Aslan, maralların neylər ?

Dağların, aslan yuvası,
Silinməz, könlümün pası,
Mən ölsəm kim, tutar yası ?
Elli, obaların neylər ?

«Qara bulağ», suyu sərin,
«Haça təpə», dibi dərin,
Sən gəz topallı, «Köydər»in,
«İşıq» sənə, açar əlin,
«Ufara», «Bat çeşmə»n neylər ?

«Naran» ın, kəklik dağı,
Qonşusu, «Rahim qışlağı»,
«Ceyənli», «Kötüklü» yanağı,
Çınarlı, Şamların neylər ?

«Ülkər»ə, baxar avların,
«Təkə», «keçi» si dağların,
«Ərqəli», «qoç»u dağların,
«Sona kəklik» lərin neylər ?

«Kərə dərə», qışlağındı,
Qoyun yad getti, sağıldı,
Demə, qoşmalar nağıldır!
Elli, obaların neylər ?

«Ersi»dağı, qardaşındır.
Bərkdə qalmış, sırdasıındır.
Zirvəndə qar, qumasındır.
«Işıq» sənin, soydaşındır.
Obalı, ellərin neylər ?

«Küləbaşı», külə dönüp.
Od tutup, tuku ələnip.
Tük yerinə, ot dilənip.
Elli, obaların neylər ?

Kimlər «Pulo zəmisi»ndə ?
Kimdir gəzənlər, «Müsən» də ?
Sevgi sevgidən, küsəndə,
Obalı, ellərin neylər ?

Bir yanın, «Dilim çuxuru»,
Bir yanın, «Baylıq çuxuru»,
Basqınçı, gündən qorxur o,
Obalı, ellərin neylər ?

Gəlip mən, sizdən keçəndə,
Saçlarımı, dən düşəndə,
Qınamasın, ellər məni,
«Işıq», yada salar səni,
Obalı, ellərin neylər ?

«Gülər» dağı, «Zəlbir» ə bax!
Su saxlamaz, xəlbirə bax !
O tay Bu tay, əlbir olaq!
Görək onda, ellər neylər ?

Başında, telin sarıdır,
Elə bil məkə şalıdır,
Gün gəlsin, biz quraq çadır,
Görək onda, ellər neylər ?

«Vargəzən» im də, gəzən yox,
Ayrılığı, salıpdir ox,
Qulaq asana, sözüm çox,
Sona Kəkliklərin neylər ?

«Köydər» dağın, topallıdır.
«Sallı güneyin, sallıdır.
Pətəkçi, Şambul fırladır.
«Işıq», qaranlığı budur.
Yoxsul, gəzənlərin neylər ?

Gülər dağı, dayanmışan,
Ağ yaşıla, boyanmışan,
Niyə mənə, söyləmirsən ?
Elli obaların, neylər ?

Olsa soruş, «Ələngəz»dən!
O tay eli dolan, gəz sən !
Söz aç Nəbi ilə «Babək» dən!
O tayda, ellərim neylər ?

Sən gülərsən, bu tayımda,
«Şahdağ» ağlar o tayımda,
El başçısı, el toyunda,
O tayda, ellərim neylər ?

Köln 5 / 30/ 91

Gülər

Gülər dağı, uşağımız.
Dam duvardan, aşarıdız.
Könüldaşlarla, varıdız.
Niyə ayrı düşdüm səndən ?
Laçın olup, uçdum səndən!

Cızıq çəkip, firlanardıq.
Kuma qurup, tavlanardıq.
Başlayıp, sondan oynardıq.
Niyə ayrı, düşdüm səndən ?
Laçın olup, uçdum səndən!

«Malla mindi», oynayardıq.
Qoşa ayaq, tullanardıq.
Sarsıdıp, «Malla» ni yorup.
Olsayıdı onu, minərdik.
Dinc alarkən, tez yenərdik.
Niyə ayrı, düşdüm səndən ?

Cızıqdan çıxma oynardıq.
Qayış çəkip, şallaqlardıq.
Gülə - gülə, şapatlardıq.
Niyə ayrı, düşdüm səndən ?
Laçın olup, uçdum səndən!

Gözəl sürəmiz, varındı.
Azanımız, «Sardar»ıdı.
Qoruçumuz «Sattar»ıdı.
Başmaqçıımız, «Rehan»ıdı.
Niyə ayrı, düşdüm səndən ?
Kimsə məni, biçdi səndən ?

Qar yağardı, narın - narın,
Qış tökərdik, damın qarın,
Bitdi başımda, ağ qarın,
Niyə ayrı, düşdüm səndən ?
Bildirçin tək, uçdum səndən ?

Qötinqen 6 / 2 / 92

Gülər

Çiçək idim, baş açdım mən,
Varlığımıla, uğradım mən,
Pitaqlara, dolaşdım mən,
Gülər dağı, baş açdım mən,

Sorurlar, gül niyə açdın ?
Yağıllara, qan ağlatdın!
İtkin yollarla, uğradın!
Düşünməzlər, yol açdım mən,

Çoxu gözü, yoxdur görə,
Əfsənmiş, telləri hörə,
Yayda gəlip, yemiş dərə,
Dağda üzə, Kəklik Fərə,
Gülər dağı, gül açdım mən,

Başı, qataram başlara,
Hən diyərəm, yoldaşlara,
Sevim olsun, çağdaşlara,
Qanı qaynar, dildaşlara,
Gülər dağı, gül açdım mən,

Dedi; dinməzsiniz iydi.
Uluslara, dil geydirdi.
Ağzin açıp, tək qışqırdı.
Danışanlara, çımxırdı.
Birdən qalxıp, dil açdım mən.

Gülər dağı, yazın gələr.
Avlaq çəpiş, quzun mələr.
Gün çıxıp, buludu dələr,
Dostaqdan, Eyvəz də gələr.
«Işıq» gün tək, saçın sərər.
Yasaq dildə, dil açdım mən.

Çoban ney in, çalar səndə,
Dincin alıp, qalar səndə,
Qoyun sağıp, yollar kəndə,
Sütdən Yoğurt, çalar səndə,
Bir görərsən, gül açdım mən,

Gülər sən, gözümün yağı,
Qaldır içək, biz bardağı,
Qiyimsizə, sən ol yağı,
Anlına bas, damğa dağı!
Gülər dağı, dil açdım mən!

Qötinqen 11 / 2 / 92

Gülər

«Gülər» dağı neçədir, yaşın səsin ?
Söz aç görək, nə çəkip başın sənin ?
Ağarıp başında, tüm saçın sənin!
Söz aç görək, nə çəkip başın sənin ?

«Gülər» dağı söz aç, sən yaranışdan!
Kimsə bilmir o keçmiş, dolanışdan!
Bəlli eylə keçmişlərin, gizlisin!
Gələn ərlər, düzgün yollar izləsin!

Kimsə bilmir, bu yaranış necədir.
Kimsə özdə, düşüncələr bəcərdir.
Döñüp onu, başqalarda çucərdir.
Kimsə bilmir, tuttuğu yol necədir.
Söz aç görək, bu yaranış necədir.

Kim ilə başlanıp, ilk yaranış ?
Kimlər gəlip-gedip, edip dolanış ?
Olmazdan yox, sən olasından danış!
Söz aç görək, nəcür olup yaranış ?

Gülər dağı gizlətmə, parsı məndən!
Olkıya başqasın, tapmisan məndən ?
Onlan anlaşmalar, edərsən sondan !
Mən səndən dönmərəm, gizlətmə məndən!

Gülər dağı yarın, bilsəm gec olur!
Bu gün mənə, sən söz açsan necə olur!
Yaşam gəlip -gedir, başa gec olur!
«İşiq» gizliləri, bilsə dəc olur!
Açıqlasan örtüləri, necə olur ?

Köln 14 / 6 / 91

*

Gülər dağı, söylə görüm, sənə adı kim qoydu ?
Kimsələr yas tutup, kim dedi toydu ?
Kim sənə baş yüdü? kimsə saç hördü ?
Kimisi göbək kəsip, kimsə böyütdü ?

Kimisi beşik qurup, kim nəni etdi ?
Kimisi qayğın çəkip, yanında otdu ?
Kimisi qarşı durup, kim yardım etdi ?
Söylə görək, bu yaranış necədir ?

Köln 15 / 6 / 91

Gülər

Gülər dağı, səndən uzaq, düşdüm mən!
Sürə içki verdi, alıp, içdim mən!
Döngəl yolun, ıldırıım tək, biçdim mən!
Sonqumadım, ayrılıq var, itim var!
Anamdan əmdiyyim, itməz, sütüm var!

Mən uşaqkən, anam məni bələrdi.
Qızclar qızaranda, topraq ələrdi.
Mən düşkün olanda, düşün ölürdi.
Olarsa öz, uşaqlığın anardı.
Ağlayıp o, ürək başın, dağlardı.

Anam mənim, ev işinə baxardı.
Bir yol yeddi günə, çörək yapardı.
Taptapa şışərdi, diyən qabardı.
Taptapanı yeyip, dama çıxardıq.
Güləşip biz, tay-tuşları yıxardıq.
Sonra dönüp, gülərə biz baxardıq.

Gülər gözətciyidir, bizim işlərə,
Ağzımızda, şaqqıldayan dişlərə,
Dodaqlarda o, qaçan gülüşlərə,
Qayış qaçırdıq, vuran qayıslara,
Biz «Gülər»in, baxarı ilən oynardıq.
Gülər sevinəndə, biz sevinərdik.

Gülər bizi öyrədərdi, oyunu,
O diyərdi, güləşənlər soyunu,
O dilərdi gənclərin, toyunu,
Bu inamlı, olardan gənc törənsin.
Törənmişlər, gülər yolun öyrənsin.

Gülər diyərdi, kişilər bərk olar.
Kişidən kişiyə, bərkdə ərk olar.
Keçmə pis ər körpüsündən, sərk olar.
Kişi odur, yardım etdi unutdu.
Kişi odur, ərlər əlindən tutdu.

Köln 20 / 5 / 91

Xarvanaq

İlk çapar, kimidi o ?
Nə cür oldu, səndə qundu ?
Gecəni, gözlərin yumdu!
Dinc aldı səndə, Xarvanaq ?

Hansı yolu, izlirdi o ?
Ora atın, mizlirdi o!
Səndə yatıp, dincəldi o!
Dinc aldı səndə, Xarvanaq ?

Kimdən sözü, almışdı o ?
Kimə sözlər, yetirdi o ?
Səndə yükün, düşürdü o!
Dinc aldı səndə, Xarvanaq ?

Qan tər içrə, batardı o,
Yorqun sənə, çatardı o,
Ata yemi, tökərdi o,
Dincin alardı, Xarvanaq ?

Çaparları yola saldın.
Qatar-qatar, qonaq aldın.
Özüvə yeni, ad aldın.
Qaldın tarixdə Xarvanaq.

Qonaq gələn, yerli oldu.
Öz istəyin, səndə buldu.
Oba saldı, çadır qurdu.
Yerləndi səndə, Xarvanaq.

Dağ-daşına, adlar qoydu.
Vurup ogruların, qavdı.
Cıdıl atıp, at çapdırdı.
Yerləndi səndə, Xarvanaq.

Başladı o, maldarlığa,
Belin bağladı, varlığa,
İşçisi biçdi, yarıldağı,
Yerləndi səndə, Xarvanaq.

Qışda getdi, qışlaşına,
Yayda çıxdı, yaylaşına,
Yaz başladı, avlaşına,
Yerləndi səndə, Xarvanaq.

Şumladı yer, etdi pərşum,
Güzdə gəlip, səpdi toxum,
Oldu çoxlarla, qohum,
Yerləndi sənrədə, Xarvanaq.

Ərə verdi, o qızların,
Evləndirdi, oğlanların,
Varlatdı o, yoxsulların,
Yerləndi səndə, Xarvanaq.

Dağda gözələr, qayırdı.
Yaxşını pisdən, ayırdı.
İsimməyə odun, qırdı.
Yerləndi səndə, Xarvanaq.

Yayda biçdi, otlaqların,
Qışda tökdü, damın qarın,
Bugünü, elədi yarın,
Yerləndi səndə, Xarvanaq.

«Işıq» səndən, uzaxdadır.
Əl uzadır, qursun çadır.
Gözlərim, doğma yurtdadır.
Qaldım uzaxda, Xarvanaq.

Köln 24 / 7 / 91

Gözəlim

Ahım isə, kimləri yaxacaq ?
Gözüm dalınca, uzaqdan - uzağa baxacaq.
Ürək döyüntüsü, evimi yixacaq.
Ahım tüstü tək, təpəmdən çıxacaq.
Olarsa bu ahım, yağı evin yixacaq.
Evi olmazsa, qan damarın sıxacaq.

*

Yandırıp yaxdın məni, yenə özgələr gülsün!
Könlümü sıxdın mənim, bağda çiçəklər solsun!
Qabar tək deşdin məni, qanlı ürək qan olsun!
Aylaqcı etdin məni, inam çırığı sönsün!
Gəvən tək yoldun məni, dağlarım gücsüz olsun!
Demədinmi candımı ? bu da bir insandımı ?
Sanmışan özgə məni, yanar ürək qan olsun!

Köln 8 / 4 / 91

*

Yatmışdım yuxuda gördüm, kəsilib yollar mənə!
Göstərir özgəyə üz, çatdırır qasalar mənə!
Dedim; gəl ürək bir ol, vurma çox oxlar mənə!
Dedi; mən vuranmiram, deyillər çoxlar mənə!

Kəsiplər önumü, yol yox ora, mən gəlməyə!
Çalışmaqdan yorqunam, dözüm yox dincəlməyə!
Başlayır başım mənim, az-azca gicəlməyə!
Alıp əldən dözümü, düşmüşəm, mən ölməyə!

Dedim; özgəni gərək, istəyinə çatmasın!
Sevgisi, sevgilisi, gecələri yatmasın!
Onda bilsin pis olar, bir işdə əngəlləmək!
Sevdini sevgilidən, düz işdə döngəlləmək!
Yaxşı iş qabağına, daş atıp tonqallamaq!
Düşgünlər qabağına, daş dəmir yonqarlamaq!

Köln 8 / 4 / 91

*

Salmışan dildən məni, gəl yardım et öldüm gülüm!
İliyim, sənin olum, mənim olasan, sən gülüm!
Qasların ayı kəsər, ay ala gözlu, bülbülüm!
Könlünü sən hayıl et, qoy mən, durum!
O qanlı gözlərinin, qanın silim!
Ağrına ortaq olum, yaxşı olasan sən, gülüm!
De; görüm sözün nədir, məndə bilim!
Ağrına ortaq olum, tək qalmışsan sən, gülüm!
Gəl; mənim niyar baxışlı, günəş tək, parlaq gülüm!

Köln 9 / 4 / 91

Ürək

Atdın oxu, dəydi mənə,
Niyə sən, qıymadın yenə,
Ürək bir ol, dedim sənə,
Ürəyivin, ağrin alım.

Ürək məndə çini qabdır.
Dərisi ona bir qabdır.
Vurma oxla ürək yatr!
Vurma sənin, ağrin alım!

Vursan məndən, köçər dilək!
Diləksiz, olarmı ürək!
Diləksiz, ürək nə gərək!
Ürəyivin, ağrin alım!

Ürək şışip, puf oladır.
Qan damıp, içi laladır.
Ürək demə, qan ağladır.
Ürəyivin, ağrin alım!

Ürək məndə, şisir dollur.
Çini dönür, saxsı olur.
Baxdıqca, gözüm qaralır.
Ürəyivin, ağrin alım!

Ürək demə, qayğı evi.
Kimi gəlip, kimi gedi(r) ?
Ürəyim, qanımı yedi.
Ürəyivin, ağrin alım!

Ürək atdım, mən zəlbirə,
Fırlatdı, döndü xəlbirə,
Su istədi, qanın silə,
Dedim silmə, ağrin alım!

Bunu qana, boyadan var!
Yatmışları, oyadan var!
Demə səni, unudan var!
Ürəyivin, ağrin alım!

İndi gətdin, məni dilə!
Oxudum döndüm, bülbülə!
Şam tək yandır, həmil elə!
Ürəyivin, ağrin alım!

Köln 20 / 4 / 91

Görünür

Dağların, üstünə çıx!
Baxarsan, düz görünür!
Hörüklerin, dalda hörüp!
Al yanaq, üz görünür!

Əl ayağını, bağlayan!
Sicim ilə, buxavlayan!
Püf eləsə, yox olarsan!
Qolu bağlı, fil qörünür!

Telləri, qulaçdan uzun!
Yoxdur, bel buxuna sözün!
Baxarkən, qamaşar gözün!
Işildar, güzgü görünür!

Geyimləri, cıqalıdır.
Baxsan, diyərsən qalıdır!
Başında, ipək şalıdır!
Elə bil, cayran görünür!

Belə salıpdır, rəşməni!
Baxar; anır güləşməni!
Hərdən gəlir, qırışmanı!
Bir yaylı, ilan görünür!

Kimi diyər, «Şəf» ağacı,
Kimisi, «Ulas» ağacı,
Yağılar, baxar qayqacı,
Onda, can alan görünür!

Addım atr, qaplan kimi,
Höhkürürü, Aslan kimi,
Döyüşlərdə, Qalxan kimi,
Yağılıra, san görünür!

Köln 24 / 4 91

Qüzey Azərbaycanın özgürlük adına

İstirəm, dağlar aşıp - qonam sizin cərgənizə!
Deyip - güləm, sizlə olam, ortaq olam ğəm şənizə!
Qanad çalıp - uçalı, sınır qoymaz, gələm sizə!
Qoşulam ördəklərə, vuram özümü, dənizə!
Uğur olsun, gülər üzlə, özgürlük tutan, şənizə!
Uğur olsun, od yandırıp, şənlik edən, gülşənizə!

Qöttingen 25 / 12 91

Axar sular

Gəzdim suyun qıraqını,
Gördüm köpüyün ağını,
Baxdım təpəyin dağını,
Bütün edip, hamar sular!

Sular, şarıldayıp axar,
Gözüm ona, dönüp baxar,
Göyündə, ildirim çaxar,
Nə gözəldir, axar sular!

Gəzdim sular qıraqında,
Gözüm qaldı yanağında,
Şamama qaldı «Tağ»ında,
Dərənmədim, qaldı sular!

Suyu qosdum, yer üzünə,
Qulaq asdım, mən səsinə,
Səsi oxşardır, laçına,
Nə gözəldir, axar sular!

Sular, burluğan edirdi.
Şarıldayıp, şən gedirdi.
Sazın teli, cinqıldırdı.
Nə gözəldir, axar sular.

Su burulur, ilan kimi,
Yolun tapır, ərən kimi,
Yola düşür, karvan kimi,
Nə gözəldir, axar sular!

Güzgü kimi, parıldayır.
Dalqası, ürəyi yayır.
Ərən, dalqları sayır.
Nə gözəldir, axar sular!

Uca yerdən, su şarıldar.
Sankı, Goyərçin pırıldar.
Dolma yerdə, su xoruldar.
Nə gözəldir, axar sular.

Su gətirir, ilan çayan,
Suyu, keçənməsən dayan!
Duran sular, deməz buyam!
Nə gözəldir, axan sular!

Qır verəli, su axırdı.
Gözlərim, suya baxırdı.
Işıq, su üzrə şaxırdı.
Nə gözəldir, axar sular!

Pitik yazdım, mən dostuma,
Onu saldım, su «Post» una,
Dedi; yetirrəm, dostonu,
Nə gözəldir, axar sular!

Qötinqen 14 / 9 / 91

Gözəldir yaşıl urmanlar

Ağaclar geyip, göy donu,
Baxdıqca göy, yoxdur sonu,
Hər il, yaşamın var önü,
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Yazda yuxudan, durarlar,
Özlərinə, iş alarlar,
Yellə musığı, çalarlar,
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Hər ağacın, bir bökü var.
Özünə görə, kökü var.
Özünə çəkər, yükü var.
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Birisində, pıtaq qolaç,
Birisində, pıtaq bir saç,
Biri ənli yarpaqlı,
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Ayaq üstə, duram diyə,
Birdən, verərlər əl-ələ,
Hamı birdən, çıxar çölə,
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Yağışlıqda, su içərlər.
Günəşdə, işıq seçərlər.
Bir-birilə, öpüşərlər.
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Geyimləri, göydür, yaşıl,
Baxan göz ilə, anlaşır.
Göyündə ulduzlar, axır.
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Birdən verərlər, səs- səsə,
Musiğiyə, qulaq asa:
Ərənlər, gələr həvəsə,
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Bəzərlər, dağların üzün,
Baxdıqca qamaşar gözün,
Bu görkəmə, yoxdur sözün,
Gözəldir yaşıl urmanlar!

Quşlar orda, yuva qurar.
Cayran, gecələri uyar.
Ürəyin beşiyi, duyar.
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Kimi orda, kölgələnər.
Kimi orda, sevdalanar.
Kimi orda, dincin alar.
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Quşları, balaban çalar.
Tır-tırası, mızqan çalar.
Göyləri, serçə ilə dolar.
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Otlara, kölgə salarlar.
Olardan dayaq alarlar.
Qar yağınca, bir qalarlar.
Gözəldir, yaşıl urmanlar!

Qötinqen 15 / 9 / 91

Parla Günəş

Girip sən, bulut altına!
Qanadı, bənzər paltına!
Oxların, dönər altına!
Parla günəş, parla günəş!

Qanadın var, gümüş təkin!
Qanadlar, olup göyərçin!
İşqdir «Ülkər» ə, pərçin!
Parla günəş, parla günəş!

Sən günəş sən işıq evi!
İşığın, parçalar devi!
Tüm yaranış səni sevi!
Parla günəş, parla günəş!

Özün yandırıp yaxırsan!
Varlığa, işıq saçırsan!
Uyduları, fırladırsan!
Parla günəş, parla günəş!

Yaranış sənə, baş əyir!
İşıq qaranlığı döyür!
İşıq sevən, səni sevir!
Parla günəş, parla günəş!

'Parlayırsan, öz yerində!
Gəzər, başına dolanır!
Gözlər səni, görmiyəndə,
Bu yaşamı, gecə sanır!
Səni görmiyən, ürəklər,
Qaranlığı, necə qanır?
Parla günəş, parla günəş!

Gəzər, başına dolanır!
Yaxşılığı, səndən anır!
Yaxşılığı, pisdən qanır!
Parla günəş, parla günəş!

Sən gələndə, çiskin qaçır!
Dili bağlılar, dil açır!
Yer ağaçları, gül açır!
Parla günəş, parla günəş!

Soyuq səndən, qorxur qaçır!
O qüzey yerlərə, mısır!
Səni görəndə, qanqusur!
Parla günəş, parla günəş!

Verdin, qaranlığa anlam,
Sənilə, oxuyup qanlam,
Sənilə, gəzip dolannam,
Paşa günəş, parla günəş!

Bilseydim

Bilseydim, sevdan bıdur!
Onla, uğrashmazdım!
Qoşulardım, sulara,
Qaynayıp daşmazdım.

Bu ayaz, ürəyimi,
Toza, bulatmazdım.
Yaz yaşıl, bağlarımı,
Güzə, uğratmazdım!

Yay yazın, günəşini,
Qişa uğratmazdım!
Gəzərdim, tüm çölləri,
Ava ox, atmazdım!
Mürgülü, anmaları,
Yenə, oyatmazdım!

O gözəl, düşüncəmə,
Yalnız zat, qatmazdım!
Gül açan tək, yazdım,
Quruyup, sönməzdim!

Yanar od tək, parlaraq,
Kölgədə, sönməzdim!
Doğrudanda, gəl inan!
Yalan söz bilməzdim!

Qötinqen 10 / 4 / 92

Sözlərin anlamı

<i>ABC</i> : əlifba = abc, alfabe	<i>Əhər</i> : şəhər adıdır
<i>Acalmaq</i> : ac olmaq, ac olmağa başlamaq	<i>Ələngəz</i> : Naxçıvanda dağ adıdır
<i>Acun</i> : dünya	<i>Əmirbaba</i> : dağ adıdır
<i>Açı</i> : babət = açı	<i>Əndiryan</i> : kənd adıdır
<i>Adax</i> : namzəd = aday, namzet	<i>Əngəlləmək</i> : mane' olmaq
<i>Adı çəkilən</i> : məzbur = anılan, sözü edilen, mezkur	<i>Əng</i> : çene kemiği
<i>Ağan</i> : kənd adıdır	<i>Ərən</i> : pak insan, sofi = eren
<i>Al</i> : qırmızı, hilə = al, kırmızı	<i>Ərənlilik</i> : insaniyyət
<i>Ala</i> : çeşitli boyalı (rəng be rəng) = ala, karışık renkli	<i>Ərinmək</i> : üşənmək
<i>Alan</i> : meydan .	<i>Ərqəli</i> : bir cür av adıdır
<i>Andırmaq</i> : Xatırlatmaq, animasat-	<i>Ərsin</i> : yanar təndir üstünə qoyu-
maq	lan dəmir mil
<i>Anlaq</i> : dərk, hüş = anlayış; akıl	<i>Ərzil</i> : kənd adıdır
<i>Anmaq</i> : xatırlamaq	<i>Əskiklik</i> : himaqət
<i>Aq</i> : zəhər	<i>Ətək</i> : damən
<i>Ara</i> : orta	<i>Əyri-büyrü</i> : çox əyilmiş
<i>Araşdırma</i> : təhqiqat	<i>Əzim</i> : kənd adıdır
<i>Armağan</i> : soğat	
<i>Arxaç</i> : gecə qoyun sürüsün yati-	<i>Babək</i> : Azərbaycanın Ərəp'lərə
rılan yer ,	qarşı şavaşan qahramanın adı-
<i>Arxalanmaq</i> : arxayıñ olmaq	dır.
<i>Asar</i> : cəllad	<i>Balaban</i> : Musiqi çalqısı
<i>Astaraxan</i> : kənd adıdır	<i>Bəlirti</i> : 'əlamət
<i>Aşırmaq</i> : hamayıl etmək	<i>Bəlli</i> : mə'lum
<i>Avan</i> : kənd adıdır	<i>Barama qurd</i> : ipək qurdu
<i>Avansər</i> : kənd adıdır	<i>Bardaq</i> : qədəh, istikan
<i>Avlaq</i> : keçi balası	<i>Barmaq</i> : Tü. Parmak
	<i>Basqın</i> : ixtinaq
	<i>Başkənd</i> : paytəxt
	<i>Batçeşmə</i> bulaq adı

<i>Bati:</i> Gün batan	<i>Ciziqdan çıxma:</i> oyun adıdır
<i>Baxım:</i> nüqtə nəzər	<i>Cumlamaq:</i> cummaq, hucum etmək
<i>Baylıqçuxuru:</i> yer adı	<i>Cuxur:</i> gəm, alçaq yer, iki təpənin arası
<i>Bayram gülü:</i> noruz gülü = nevruz çiçeği	<i>Cürcərtmək:</i> göyərtmək
<i>Bəcərmək:</i> böyütmək,	<i>Çapar:</i> atçı, peyk
<i>Bəlli olmaq:</i> gözə çarpmaq	<i>Çaşma:</i> iştibah, yol azma
<i>Bərə oba</i> yanı, çadır yanı və çevrəsi	<i>Çataq:</i> qəzil ip
<i>Bəsləmək:</i> pərvəriş etmək = eğitmək	<i>Çatmaq:</i> yetişmək, yetərli olmaq
<i>Bəzəmək:</i> bəzək vermək	<i>Çaxnaşmaq:</i> öz- özünə döyünmək = birbirine girişmek
<i>Bel-buxun:</i> əndam, heykəl	<i>Çayır:</i> çəmən otu, çəmən
<i>Besik:</i> nənni	<i>Çəpiş:</i> keçi balası
<i>Bilə-bilə</i> bilərək	<i>Çətin:</i> ağır durum, dözülməz durum
<i>Bilgi:</i> elim	<i>Çiling:</i> tac, çiçək
<i>Bök:</i> qabarıq	<i>Çiskin:</i> dumanlı hava
<i>Bölgə</i> məntəqə	<i>Çökmək:</i> dizi üstə yerə oturmaq
<i>Böyük-çay:</i> çay adı	<i>Dal:</i> arxa, sırt
<i>Bucaq:</i> künc,	<i>Dalqa:</i> mövc = dalga
<i>Bulaq:</i> su pinarı, çeşmə	<i>Damar:</i> qan damarı
<i>Bulatmaq:</i> aludə etmək	<i>Dan yeri:</i> gün çıxan yer
<i>Bülündür:</i> yaylaq adı	<i>Dangdaş:</i> ortaq, şərik
<i>Burluqan:</i> suyun və yelin burulması	<i>Dargün:</i> yamangün
<i>Burqu:</i> dağ adı	<i>Davranış:</i> rəftar, hərəkət usulu
<i>Buxavlamaq:</i> bağlamaaq	<i>Dəc:</i> bəlləmə = belirli hale getirme
<i>Cayran:</i> ceyran	<i>Dəli Domrul:</i> Dədə Qurqut das-tanından alınmışdır
<i>Cərgə</i> rədif	<i>Dəlmək:</i> yırtmaq
<i>Cidil:</i> suluq yerdə çıxan topuz ot	<i>Dəriz:</i> buğda və yonca bağı
<i>Cığa:</i> parıltı, zərq bərq	
<i>Cırmaq:</i> Tü. yırtmak	
<i>Cırmaq:</i> Caynaq	
<i>Cızma:</i> çizgi, xət	

<i>Dərmək:</i>	dağ adıdır.
<i>Dəyər:</i> ərziş	<i>Eşitməz:</i> sağır, qulağı ağır insan (kər)
<i>Dibəkli:</i> yaylaq adıdır	<i>Eşmək:</i> burmaq
<i>Didərgin:</i> aylaq, avara, surgun	<i>Ertə səhər</i>
<i>Dijil dərə</i> yaylaq adıdır	<i>Etmək:</i> eləmək
<i>Dikəlmək:</i> Ucalmaq	<i>Eyvəz:</i> Koroğlunun dəllilərindən birimiş = Ayvaz
<i>Dilək:</i> istək	
<i>Dinc:</i> aram	<i>Fərə kəklik balası</i>
<i>Dincəlmək:</i> istirahət etmək	<i>Gəlişmə irəliləmə</i>
<i>Dinləmək:</i> qulaq asmaq	<i>Gəm:</i> çuxur yer
<i>Dirənmə</i> israr	<i>Gənc:</i> cavan
<i>Doğma dil:</i> ana dil	<i>Gəvən:</i> tikanlı ot dağlarda
<i>Don:</i> cilid	<i>Gen:</i> açıq = açık, geniş
<i>Dost aşa:</i> kənd adıdır	<i>Genişlik:</i> açıqlıq
<i>Dönəm:</i> dövr	<i>Geyim:</i> libas
<i>Döngə buruq, piç</i>	<i>Gizli:</i> sırr
<i>Döngəlləmək:</i> münhərif etmək	<i>Gömü:</i> qəbir = mezar
<i>Döyüş:</i> savaş	<i>Gömülmə</i> dəfn
<i>Dözüm:</i> sabır	<i>Görənsər:</i> yazlaq adıdır
<i>Dur-durma:</i> mü'əttəl, mane'	<i>Görkəm:</i> mənzərə
<i>Duru:</i> saf	<i>Görünməz:</i> gözə çarpmaz
<i>Durum:</i> vəziyyət	<i>Gözgү:</i> ayna
<i>Dustaq:</i> əsir, zindani = tutsak	<i>Gül axır:</i> kənd adıdır
<i>Duymaq:</i> eşitmək	<i>Gülər:</i> dağ adıdır
<i>Duyğu:</i> ehsas	<i>Güllə:</i> Tü. mermi
<i>Duzal:</i> kənd adıdır	<i>Gül açmaq:</i> gülləmək , çiçək- ləmək
<i>Düşərgə</i> istirahətgah	<i>Gülməsər:</i> yazlaq adıdır
<i>Düşgün:</i> məriz hal	<i>Güvənmə</i> e'timad
<i>Düşüncə</i> fikir	<i>Güz:</i> payız
<i>Düzəlis əki:</i> pəsvənd	<i>Haçan:</i> nə vəqt, hər vəqt
<i>Enləmək:</i> təhdid etmək, qorxu gəlmək, hədələmək	
<i>Erkən:</i> tez	
<i>Ersi:</i> Ələmdar'ın yaxınlığında	

<i>Hamar</i> : saf	<i>Kərpiç</i> : palçıqdan düzələn acür
<i>Hami</i> : Tü. hep	<i>Keçi quran</i> : çay adıdır
<i>Haraylamaq</i> : havar çəkmək	<i>Kimisi</i> : kimin kimi
<i>Haray salmaq</i> : səsləmək	<i>Kiringan</i> : kənd adıdır
<i>Hayıl</i> : dayaq, dirək	<i>Kök</i> : təməl, əsas
<i>Həmil</i> : ram	<i>Kölgə</i> 'əks
<i>Həmirti</i> : nəfəs	<i>Kömək</i> : yardım
<i>Hərdən</i> : Tü. bazen	<i>Könüldəş</i> : dost
<i>Höhkürmək</i> : nə'rə çəkmək	<i>Köydər</i> : dağ adıdır
<i>Hörmək</i> : örmək	<i>Kuma</i> : toplam
<i>Hül</i> : dağ ağacı	<i>Kumar</i> : kənd adıdır
<i>Hüşə gəlmək</i> : ağıllı olmaq	<i>Kükəmər</i> : kənd adıdır
<i>Igit</i> : alp = yiğit	<i>Küləbaşı</i> : dağ adıdır
<i>İlan</i> : Tü. yılan	<i>Kürdəst</i> : kənd adıdır
<i>İlk</i> : əvvəl	<i>Kürnək</i> : qırırm, halqa
<i>İlqar</i> : sözvermə, anlaşma,	<i>Kütül</i> : təpə
<i>Inam</i> : inanç	<i>Lal</i> : dilsiz
<i>İpək</i> : əbrişəm	<i>Lək</i> : düyü kərdisi = pirinc tarası
<i>İri</i> : kənd adıdır	<i>Lam</i> : aram, sakit = sessiz, sakin
<i>İtirmək</i> : əldən vermək = kaybetmek	<i>Ləkəmək</i> : həmirtiyə düşmək = nefes alıp vermek
<i>İtkin</i> : itmiş kimi = kayıp, kaybolmuş, yitik	<i>Lilap</i> : kənd adıdır
<i>İyitim</i> : tərbiyyət = eğitim	<i>Maldarlıq</i> : mal qara saxlamaq
<i>İyitmək</i> : tərbiyyət etmək = eğitim	<i>Malla mindi</i> : oyun adıdır
<i>İz</i> : əsər	<i>Malla qatar</i> : oyun adıdır
<i>Kamtal</i> : dağ adıdır	<i>Məştə</i> çox sayıda pətək
<i>Kəlav</i> : kənd adıdır	<i>Məkə</i> zürrət = misir
<i>Kəmal meşəsi</i> : dağ adıdır	<i>Mələtiündür</i> : yaylaq adıdır
<i>Kərədərə qışlaq</i> adıdır	<i>Mərzbad</i> : kənd adıdır
<i>Kərənti</i> : oraq kimi ama uzun saplı tarla biçmək üçün alət	<i>Mismaq</i> : gizlənmək, alçaqlanmaq
	<i>Mızqan</i> : çalqı adıdır
	<i>Min</i> : Tü. bin

<i>Mizləmək</i> :	dümsükləmək	<i>Paltin</i> :	palto (uzun əlbəsə)
<i>Mürgülü</i> :	unudulmuş, mür bas-	<i>Pars</i> :	gizli, sırr
mış		<i>Pəhrə</i> yan, tərəf	
<i>Müsən</i> :	kənd adıdır	<i>Pərsüm</i> :	şumlayan tarlanı bir
			daha şumlamaq
<i>Naran</i> :	dağ adıdır	<i>Pitaq</i> :	ağaç butəsi
<i>Narin</i> :	ovunturux	<i>pis</i> :	Tü. kötü
<i>Narin-narin</i> :	rız-rız	<i>Pitik</i> :	namə, məktub
<i>Nağıl</i> :	dastan	<i>Pas</i> :	F. zəng
<i>Nəbi</i> :	Azərbaycanın xalq qahra-	<i>Polad</i> :	bərk dəmir
mani (çarizmə qarşı)		<i>Pulo zəmisi</i> :	tarla adı
<i>Nənni</i> :	beşik	<i>Pusqu</i> :	girəvə
<i>Neçəq</i> :	kənd adıdır	<i>Püstə</i> :	fıstıq, Tü. fistık
<i>Niyar</i> :	nigar		
<i>Nisgil</i> :	üzüntü		
		<i>Qaban</i> :	qablan
<i>Olarşa</i> :	şayəd,	<i>Qabar</i> :	suluq yara
<i>Olay</i> :	ittifaq	<i>Qalamaq</i> :	toplaniş
<i>Orda-burda</i> :	dağınıq	<i>Qalxan</i> :	sipər
<i>Ortaq</i> :	dangdaş, şərik	<i>Qalı</i> :	Tü. hali
<i>Oxul</i> :	məktəb, mədrəsə	<i>Qamasma</i> :	xırə
<i>Oxşamaq</i> :	bənzəmək	<i>Qara bulaq</i> :	bulaq adıdır
<i>Oyatmaq</i> :	yuxudan qaldırmaq	<i>Qara qoç</i> :	yaylaq adıdır
<i>Ozan</i> :	aşıq	<i>Qarimaq</i> :	yaşlanması
		<i>Qarındaş</i> :	qardaş
<i>Ödəmək</i> :	pərdaxt etmək	<i>Qarman</i> :	musığı çalqısı
<i>Öfkələmək</i> :	hijmla bürmələmək	<i>Qavmaq</i> :	qaçdırmaq = qoşdurmak
<i>Ölü yumə evi</i> :	mürdə şüy xana	<i>Qaymaq</i> :	süt başı = kaymak
<i>Ön</i> :	qabaq	<i>Qayıçı</i> :	ğəm
<i>Önsöz</i> :	bir kitaba, mozu'a giriş	<i>Qəd</i> :	boy, qamet
<i>Ötürmək</i> :	buraxmaq, Tü. bırak-	<i>Qinamaq</i> :	məhküm, məzəmət et-
mak			mək
<i>Özəllik</i> :	vijəlik	<i>Qiraq</i> :	Tü. kiyı, dağ eteği
<i>Özən</i> :	diqqət	<i>Qırcahma</i> :	qır vermə, naz etmək
<i>Özgürlik</i> :	istiqlal	<i>Qışqırıq</i> :	səs- küy

<i>Qıvrılmaq</i> : qıvrim bağlamáq	<i>Sicim</i> : qəzil tanab
<i>Qiymaq</i> : ürəkdən gəlmək	<i>Sona Kəklik</i> : bir cür Kəklik adıdır
<i>Qızıldas</i> : qışlaq adıdır	<i>Sonqumaq</i> : mülahizə etmək
<i>Qohum</i> : famil, aqraba	<i>Sovurmaq</i> : yelə vermək
<i>Qonaq</i> : Tü. Konuk	<i>Söz düzəliyi</i> : kəlmə tərkibi
<i>Qoşa</i> : ekiz = ikiz	<i>Su bəndi</i> : su boğumu, səd
<i>Qovun</i> : Qohun,	<i>Subatər</i> : çay adıdır
<i>Qoy olmaya</i> : kay olmaya	<i>Sunmaq</i> : təqdim etmək
<i>Qural</i> : qayda, qanun	<i>Sunulmaq</i> : təqdim olmaq
<i>Qurşun</i> : güllə	<i>Sürə</i> : zaman
<i>Qurt-quş</i> : na əhl heyvan	<i>Sürü</i> : dəstə
<i>Qurtuluş</i> : azadlıq	<i>Süzül</i> : xomar
<i>Qın</i> : qılıç qabı	
<i>Qırşaq</i> : döl , nəsil	
<i>Rəsmə</i> əldə hörülmüş bağ (ip)	<i>Sah dağ</i> : qüzey Azərbaycan dağ adıdır
<i>Sarsıtmaq</i> : dözülməz duruma gətirmək	<i>Sahsəvən</i> : kənd adıdır
<i>Sattarxan</i> : Azərbaycanın məşrutiyət qahramanı	<i>Şam</i> : mumdan düzəlmış çirağ
<i>Saxsı</i> : torpaqdan düzələn qab	<i>Şamama</i> : bostan yemişi
<i>Sayılmaq</i> : hesaba gəlmək	<i>Şanbul</i> : bal kəsmək üçün araç (vəsile)
<i>Sərişmək</i> : özünü bir yerə dolamaq	<i>Sapardamaq</i> : tapdamaq = vurmak, sıvazmanak, sırtını okşamak
<i>Səslənmək</i> : səs salmaq, məhşur olmaq	<i>Şar</i> : şaye'ə, şar buraxmaq
<i>Sərk</i> : qaxıncı	<i>Şaxta</i> : kəskin soyuq
<i>Sevgi</i> : eşq	<i>Şən</i> : xoş
<i>Sevgili</i> : aşiq	<i>Şənlik</i> : xoşluq, şadlıq
<i>Sevinc</i> : dilxoşluq	<i>Şevinist</i> : başqa uyqarlığa üstünlik saxlayan
<i>Sildirim</i> : üçürüm, yarlığan	<i>Şumlamaq</i> : tökülmək, dağılmaq
<i>Sinir</i> : mərz	<i>Şumlamaq</i> : yeri kotan ilə qazmaq
<i>Sıra</i> : cərgə	
<i>Sığbənd</i> : bulaq adı	<i>Tanrı</i> : Allah

<i>Tapmaq</i> : Tü. bulmaq	<i>Ulum kəmər</i> : Sildirim dağın adıdır
<i>Tavlanmak</i> : hızla dolaşmaq	<i>Umma</i> : birisindən bir zad gözləmə
<i>Tavlanmaq</i> : aldanmaq	<i>Ummən</i> : dəniz adıdır
<i>Tay</i> : qoşa zadların birisi	<i>Unutmaq</i> : yadırqamaq, yaddan çıxartmaq
<i>Tək</i> : Tü. yalqız, yalnız	<i>Uydu</i> : gəzər, səyyarə
<i>Tək</i> : kimi, gibi (sənin tək adam olmaz)	<i>Uymaq</i> : qoşulmaq
<i>Təkə dondurən</i> : bulaq adıdır	<i>Uymaq</i> : yuxlamaq = uyumak
<i>Təkin</i> : kimi (onun kimi)	
<i>Təkləmək</i> : izulə eləmək	<i>Ülkər</i> : göydə çömcə biçimində olan bir sayda ulduzlar
<i>Tələ</i> : tuzax = tuzak	<i>Ürək</i> : Tü. yürek
<i>Tərpəşmək</i> : hərəkət etmək, dəp rəşmək	<i>Üzəngi</i> : atın rikabı = üzengi
<i>Tərzəm</i> : kənd adıdır	<i>Üzmək</i> : yüzmek
<i>Təzdirmək</i> : özündən qaçırtmaq	<i>Üzümdül</i> : bölgə adıdır
<i>Tel</i> : baş tüküş; ip; telefun	
<i>Tır-tira</i> : haşerat, susk	<i>Vən</i> : ağaç adıdır
<i>Tikan</i> : tiken	<i>Vərəzqan</i> : kənd adıdır
<i>Tilkəri</i> : kənd adıdır	<i>Vəryan</i> : tarlanın su arxdan ayrılan ve tarlıya yayılan bölümü
<i>Tonqallamaq</i> : toplamaq	
<i>Toxunmaq</i> : üzləşmək	<i>Vərzqan</i> : kənd adıdır
<i>Törənmək</i> : yaranmaq, xalq olmaq	<i>Vijil</i> : dağ adıdır
<i>Tummaq</i> : heyran qalmaq	<i>Xaç savaşı</i> : səlip döyüşü = Haçlı seferleri
<i>Tuş</i> : düçər, qarşılışma	
<i>Tükənmək</i> : qurtarmaq	<i>Yal (1)</i> : it üçün xorak
<i>Tülkü</i> : Tü. tilki	<i>Yal (2)</i> : atın boyun tükü
<i>Tüm</i> : bütün	<i>Yalnız</i> : faqat
<i>Ucalmaq</i> : Tü. yükselmek, yükseltmek	<i>Yalvar-yaxar</i> : iltimas
<i>Uğraşmaq</i> : məşğul olmaq	<i>Yalvarmaq</i> : iltimas etmək
<i>Uğratmaq</i> : məşğul ettirmək	<i>Yamac</i> : üzü yuxarı yer
<i>Uğur</i> : yol	
<i>Ulduz</i> : Tü. yıldız	

<i>Yanar dağ</i> : atəşfişan	<i>Yekən</i> : kənd adıdır
<i>Yanmaq</i> : odlanmaq, Tü. yakıl-mak	<i>Yem</i> : quru doğranmış ot (qışda heyvanlar üçün)
<i>Yaramaz</i> : nakafi	<i>Yığnaq</i> : yiğılma və toplantı ü-cün yer
<i>Yaranış</i> : xılqət = yaratılış	<i>Yolaq</i> : incə yol
<i>Yaranmaq</i> : xəlq olmaq = ya-ratılmak	<i>Yonqarlamaq</i> : yonmaq, yonta-maq
<i>Yarlıq</i> : iki dən biri, yarınlıq	<i>Yoxsul</i> : bir zadı olmayan
<i>Yas</i> : matəm	
<i>Yasaq</i> : qadağan	<i>Zəlbir</i> : su yiğilan yer, göl adı
<i>Yasaq dil</i> : bir ölkədə yasaq halında olan dil	<i>Zəmhər</i> : kənd adıdır
<i>Yasdıq</i> : baş altı	<i>Zirvə dağ qülləsi</i>
<i>Yaxmaq</i> : yaymaq, yandırmaq	<i>Zumar</i> : qış üçün dərtılan azuqə
<i>Yay</i> : fənər	<i>Zunuz</i> : kənd adıdır
<i>Yazışma</i> : mütəkətbə	
<i>Yaziq</i> : beçarə, heyif = zavallı	
<i>Yazıt</i> : daş yazı, ədəbiyyat	